

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Elementy językoznawstwa: od głósłki do fake newsa

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Informatyka		Cykl dydaktyczny 2023/24
Specjalność -		Kod zajęć 06INFS.44HS.01051.23
Jednostka organizacyjna Wydział Matematyki i Informatyki		Języki wykładowe polski
Poziom studiów studia drugiego stopnia poinżynierskie		Obligatoryjność Fakultatywny
Forma studiów studia stacjonarne		Blok zajęciowy Przedmioty humanistyczne i społeczne
Profil studiów profil ogólnoakademicki		
Koordynator zajęć	Daniel Dzienisiewicz	
Prowadzący zajęcia	Daniel Dzienisiewicz	
Okres Semestr 3	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Laboratorium: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 3

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Nabycie podstawowej wiedzy z zakresu nauki o języku, w tym: poznanie definicji języka i znaku, historii badań lingwistycznych, działów językoznawstwa, związków lingwistyki z innymi dyscyplinami naukowymi, części składowych systemu językowego, jednostek języka i tekstu, pojęcia produktu i reproduktu, metod badań językoznawczych oraz podstawowych informacji o językach świata
C2	Zaznajomienie studentów z terminologią lingwistyczną
C3	Poznanie praktycznych aspektów użycia języka w pracy informatyka
C4	Nabycie wiedzy o związkach informatyki i językoznawstwa
C5	Poznanie wybranych narzędzi komputerowych wykorzystywanych w badaniach językoznawczych
C6	Nabycie umiejętności wykorzystywania kompetencji informatycznej w celu badania języka i tekstów
C7	Przygotowanie studentów informatyki do współpracy z lingwistami

Wymagania wstępne

Wiedza o języku na poziomie szkoły średniej. Umiejętność pracy w grupie.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi scharakteryzować przedmiot językoznawstwa.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U2	potrafi wskazać wybrane problemy związane z użyciem terminologii anglojęzycznej w pracy informatyka.	INF_K4_U09	Kolokwium pisemne
U3	potrafi nazwać oraz omówić najważniejsze etapy rozwoju językoznawstwa oraz scharakteryzować współczesne dyscypliny lingwistyczne.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U4	potrafi nakreślić najistotniejsze zagadnienia dotyczące typologii języków świata ze szczególnym uwzględnieniem języków indoeuropejskich.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U5	potrafi określić przedmiot fonologii i fonetyki oraz zdefiniować pojęcie fonemu; potrafi scharakteryzować metody badawcze wykorzystywane w fonetyce.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U6	potrafi wskazać podstawowe organy aparatu artykulacyjnego.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U7	potrafi wskazać przykładowe sposoby wyrażania znaczenia gramatycznego i kategorii gramatycznych w języku polskim.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U8	potrafi dokonać podziału wyrazu na morfemy oraz scharakteryzować pojęcie części mowy.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U9	potrafi dokonać analizy składniowej zdania prostego.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U10	potrafi omówić podstawowe relacje semantyczne.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
U11	potrafi dokonać analizy słowotwórczej wyrazu i rozróżnia typy frazeologizmów.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U12	potrafi omówić podstawowe rodzaje tłumaczeń oraz związane z nimi strategie translacyjne.	INF_K4_U12	Kolokwium pisemne
U13	potrafi omówić fundamentalne zagadnienia z zakresu makro- i mikrostruktury słowników.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U14	potrafi przeprowadzić podstawową analizę pragmatyczną wypowiedzi.	INF_K4_U11	Kolokwium pisemne
U15	potrafi redagować wybrane teksty użytkowe (korespondencja).	INF_K4_U09	Kolokwium pisemne
U16	potrafi wykonać projekt badawczy z wykorzystaniem jego zasobów.	INF_K4_U13	Projekt
U17	potrafi przeprowadzić tego rodzaju badanie za pomocą narzędzi poznanych w trakcie kursu.	INF_K4_U10	Kolokwium pisemne
U18	potrafi korzystać z narzędzi oferowanych przez wyszukiwarke Google, bazę Google Books i środowisko Google Ngram Viewer podczas realizowania prostych scenariuszów badań z zakresu lingwistyki, historii i kulturologii (badania z zakresu folkloru współczesnego dotyczące m.in. legend miejskich, pogłosek, memów czy fake newsów).	INF_K4_U02	Projekt
Kompetencje społecznych - Student/ka:			
K1	zna definicje pojęcia „znak” i „znaczenie” oraz zna funkcje pełnione przez znaki.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne
K2	zna podstawowe zagadnienia z zakresu kultury języka i poprawności językowej.	INF_K4_K04	Kolokwium pisemne
K3	zna podstawowe symbole wykorzystywane w transkrypcji fonetycznej IPA.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne
K4	zna terminy „gramatyka”, „znaczenie gramatyczne”, „kategoria gramatyczna”.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne
K5	zna podstawowe pojęcia z zakresu morfologii.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne
K6	zna podstawowe pojęcia z zakresu składni.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne
K7	zna podstawowe pojęcia i zjawiska z zakresu leksykologii i semantyki.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne
K8	zna podstawowe terminy z zakresu morfonologii, słowotwórstwa i frazeologii.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne
K9	zna podstawowe zagadnienia z zakresu przekładoznawstwa.	INF_K4_K04, INF_K4_K06	Kolokwium pisemne
K10	ma podstawową wiedzę na temat leksykografii jako dyscypliny językoznawczej, zna typologię słowników.	INF_K4_K04, INF_K4_K06	Kolokwium pisemne
K11	ma podstawową wiedzę na temat dziejów, przedmiotu i kierunków badawczych pragmatyki językowej i teorii aktów mowy.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne
K12	zna podstawowe zagadnienia dotyczące gatunków tekstu i zasady pisania tekstów użytkowych.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
K13	potrafi scharakteryzować typy korpusów językowych; potrafi używać wybranych narzędzi komputerowych stosowanych w pracy z korpusami tekstowymi.	INF_K4_K06	Kolokwium pisemne
K14	potrafi używać narzędzi systemu Odkrywka.	INF_K4_K04	Projekt
K15	ma podstawową wiedzę o badaniach o charakterze lingwochronologicznym i fotodokumentacyjnym.	INF_K4_K01	Kolokwium pisemne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Język jako przedmiot językoznawstwa: Zakres terminu „język naturalny”. Pochodzenie języka. Znak i znaczenie, rodzaje znaków. Język jako system znaków. Funkcje pełnione przez znaki. Znak a układ komunikacyjny. Ćwiczenia z zakresu praktycznych aspektów używania języka w pracy informatyka: Poprawność językowa. Terminologia anglojęzyczna. Zastosowanie języka angielskiego podczas pracy w środowisku wielojęzycznym.	U1, U2, K1, K2	Laboratorium
2.	Zarys historii badań językoznawczych i działy lingwistyki: Prenaukowa refleksja nad językiem. Językoznawstwo historyczno-porównawcze. Koncepcja Wilhelma von Humboldta. Strukturalizm językoznawczy. Generatywizm. Kognitywizm. Językoznawstwo szczegółowe, konfrontatywne i ogólne. Językoznawstwo synchroniczne i diachroniczne.	U3	Laboratorium
3.	Klasyfikowanie języków świata: Klasyfikacja genetyczna, geograficzna, typologiczna, socjalna. Rodziny językowe. Omówienie języków indoeuropejskich. Uniwersalia językowe.	U4	Laboratorium
4.	Fonologiczny system języka: Przedmiot fonologii i fonetyki. Pojęcie fonemu. System fonologiczny. Prozodia. Działy fonetyki i metody badawcze stosowane w fonetyce. Aparat artykulacyjny. Transkrypcja fonetyczna.	U5, U6, K3	Laboratorium
5.	Gramatyczny system języka: Gramatyka. Znaczenie gramatyczne i forma gramatyczna. Sposoby wyrażania znaczenia gramatycznego (afiksacja, wymiany głoskowe, supletywizm, reduplikacja, intonacja, szyk wyrazów, przedimki). Pojęcie kategorii gramatycznej (liczba, rodzaj, przypadek, czas, osoba, tryb, strona).	U7, K4	Laboratorium
6.	Gramatyczny system języka: Morfologia. Przedmiot morfologii. Morfem. Morf. Allomorf. Zagadnienie części mowy.	U8, K5	Laboratorium
7.	Gramatyczny system języka: Składnia. Przedmiot składni. Zdanie jako podstawowa jednostka składni. Konstrukcje składniowe.	U9, K6	Laboratorium

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
8.	Leksykalno-semantyczny system języka: System leksykalno-semantyczny. Leksykologia i semantyka. Etymologia. Leksem a wyraz. Ewolucja znaczeniowa leksemu. Metafora. Metonimia. Podstawowe relacje semantyczne.	U10, K7	Laboratorium
9.	Pośrednie płaszczyzny językowe: Morfonologia. Słowotwórstwo. Frazeologia i frazematyka. Wymiana głoskowa. Analiza słowotwórcza wyrazów. Rozróżnianie typów frazeologizmów.	U11, K8	Laboratorium
10.	Przekładoznawstwo: Pojęcie tłumaczenia. Zarys teorii przekładu. Rodzaje tłumaczeń. Rola tłumacza w procesie tłumaczenia. Powszechne problemy i błędy występujące w procesie tłumaczenia. Oprogramowanie stosowane w procesie tłumaczenia.	U12, K9	Laboratorium
11.	Leksykografia: Miejsce leksykografii wśród dyscyplin lingwistycznych. Słownik a encyklopedia. Typologia słowników. Jednostka opisu słownikowego i jednostka języka. Makro- i mikrostruktura słownika. Budowa artykułu hasłowego. Przegląd najważniejszych słowników języka polskiego i angielskiego.	U13, K10	Laboratorium
12.	Pragmatyka językowa: Pragmatyka językowa a semantyka. Lokucja, illokucja, perlokucja. Zarys teorii aktów mowy. Klasyfikacje aktów mowy. Implikatury konwersacyjne i maksymy uprzejmości. Etykieta językowa. Ćwiczenia z zakresu ustalania celu oraz siły illokucyjnej i perlokucyjnej wypowiedzi, jak również identyfikowania grzecznościowych aktów mowy. Analiza form grzecznościowych w wybranych językach	U14, K11	Laboratorium
13.	Tekst i gatunek tekstu: Pojęcie tekstu i dyskursu. Metody analizy tekstu. Wzorzec gatunkowy i wzorzec tekstu. Ćwiczenia z zakresu rozpoznawania i charakteryzowania różnych typów tekstu oraz redagowania tekstów użytkowych w języku polskim należących do różnych stylów i odmian języka.	U15, K12	Laboratorium
14.	Językoznawstwo korpusowe: Typy korpusów. Narzędzia komputerowe stosowane w badaniach korpusowych. Przegląd wybranych korpusów tekstowych. Badania prowadzone przy pomocy systemu Odkrywka: korzystanie z wyszukiwarki, tworzenie wykresów częstości, tworzenie Dossier. Wyszukiwarka Google i baza Google Books a badania chronologizacyjnofrekwencyjne. Narzędzie Ngram Viewer. Omówienie i realizacja projektu badawczego wykorzystującego internetowe zasoby tekstowe.	U16, U18, K13, K14	Laboratorium
15.	Lingwochronologizacja i lingwochronografia. Obiekt opisu. Parametry czasowe. Historia badań lingwochronologizacyjnych (m-LCH i TLCH). Granice lingwochronologizacyjne. Redatacje. Fotodokumentacja.	U17, K15	Laboratorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Laboratorium	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Dyskusja, Praca z tekstem, Metoda analizy przypadków, Rozwiązywanie zadań (np.: obliczeniowych, artystycznych, praktycznych), Metoda ćwiczeniowa, Metoda laboratoryjna, Metoda aktywizująca - "burza mózgów", Praca w grupach

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Laboratorium	Końcowa ocena składa się z następujących elementów: 1. projekt – 60 %, 2. kolokwium pisemne – 40%. Skala ocen: 1. bardzo dobry (bdb; 5,0) – od 90% punktów, 2. dobry plus (db plus; 4,5) – od 80% punktów, 3. dobry (db; 4,0) – od 70% punktów, 4. dostateczny plus (dst plus; 3,5) – od 60% punktów, 5. dostateczny (dst; 3,0) – od 50% punktów, 6. niedostateczny (ndst; 2,0) – poniżej 50% punktów.

Literatura

Obowiązkowa

1. Jerzy Bańcerowski, Jerzy Pogonowski, Tadeusz Zgółka, „Wstęp do językoznawstwa. Skrypt dla studentów studiów uniwersyteckich”, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1982.
2. Czesław Lachur, „Zarys językoznawstwa ogólnego”, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2004.
3. Renata Grzegorzczak, „Wstęp do językoznawstwa”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
4. Adam Weinsberg, „Językoznawstwo Ogólne”, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983.
5. Piotr Wierchoń, „Fotodokumentacja, chronologizacja, emendacja: teoria i praktyka weryfikacji materiału leksykalnego w badaniach lingwistycznych”, IJ UAM, Sorus, Poznań 2008.
6. Filip Galiński, „Against the arrow of time: theory and practice of mining massive corpora of Polish historical texts for linguistic and historical research”, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019.
7. John Austin, „How to do things with words”, Oxford University Press, London 1962.
8. Alfred Majewicz, „Języki świata i ich klasyfikowanie”, PWN, Warszawa 1989.
9. Filip Galiński, Daniel Dzienisiewicz, Piotr Wierchoń, „U bram lingwistycznej szczęśliwości, czyli kulisy projektu Odkrywka: cyfrowe zasoby kultury jako źródło mas danych językowych”. [W:] „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Sociologica”, nr 9, 2017, s. 51-62.
10. Daniel Dzienisiewicz, Filip Galiński, Karol Świetlik, „System Odkrywka jako innowacyjne narzędzie informatyczne do badania polskiej leksyki potocznej: Przykłady zastosowania”, [W:] „Kultura komunikacji potocznej w językach słowiańskich”, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań 2018, s. 35-49.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Laboratorium	30
Przygotowanie do zajęć	10
Czytanie wskazanej literatury	12
Przygotowanie projektu	6
Przygotowanie do zaliczenia	5

Inne	12
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 75
Liczba punktów ECTS	ECTS 3

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
INF_K4_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do precyzyjnego formułowania pytań służących pogłębieniu własnego zrozumienia danego tematu lub odnalezienia brakujących elementów rozumowania
INF_K4_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do rozpoznania najważniejszych osiągnięć w swojej dziedzinie i stojących przed nią wyzwań; potrafi je przedstawić laikom w sposób popularny
INF_K4_K06	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do pogłębiania świadomości roli informatyki w kształtowaniu życia społecznego
INF_K4_U02	Absolwent/ka potrafi adaptować istniejące oraz tworzyć nowe metody informatyczne do rozwiązywania nieszablonowych problemów praktycznych i teoretycznych
INF_K4_U09	Absolwent/ka potrafi w sposób przystępny przedstawić fakty z zakresu informatyki, porozumiewać się przy użyciu różnych technik w środowisku zawodowym oraz w innych środowiskach, w tym w języku angielskim oraz z wykorzystaniem narzędzi informatycznych
INF_K4_U10	Absolwent/ka potrafi przygotować obszerne dokumentację, opracowania i raporty w języku polskim i języku obcym, w tym z wykorzystaniem ujęć teoretycznych, a także różnych źródeł
INF_K4_U11	Absolwent/ka potrafi pozyskiwać informacje z literatury, baz wiedzy, Internetu oraz innych wiarygodnych źródeł, integrować je, dokonywać ich interpretacji oraz wyciągać wnioski i formułować opinie
INF_K4_U12	Absolwent/ka potrafi samodzielnie pogłębiać i aktualizować wiedzę i umiejętności z zakresu informatyki oraz określać kierunki dalszego rozwoju zawodowego
INF_K4_U13	Absolwent/ka potrafi pracować zespołowo i pełnić w zespole różne role, w tym kierownicze; rozumie konieczność systematycznej pracy nad wszelkimi projektami, które mają długofalowy charakter